

રાષ્ટ્રવિકાસમાં મહિલાઓને સંયોજતું 'સેવા'નું પાક્ષિક મુખપત્ર

આનસૂયા

વર્ષ - ૩૬ : અંક - ૬ * આઘતંત્રી : સ્વ. જયન્તિકાબહેન જયન્તભાઈ * તંત્રી : નમ્રતા બાલી * પ્રકાશન : માર્ચ - ૨૨, ૨૦૧૮

ગાંધીયુગમાં સ્ત્રીપરિવર્તનક્ષેત્રે: સ્ત્રી

“સ્ત્રી મનોમૂર્તિનું રૂપ” નામની ઈલાબહેન લિખિત, ૧૯૭૯ પ્રકાશિત પુસ્તિકાનું આ છેલ્લું પ્રકરણ ૮મી માર્ચ મહિલા દિનને અનુલક્ષીને અહીં છાપ્યું છે. મૂળ તો લખાણ ઈલાબહેને દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, ગાર્ડા કોલેજ, નવસારીમાં ૧ ફેબ્રુઆરી ૧૯૭૯ને દિને બે ભાગમાં આપેલું. જે આજે પણ મને પ્રસ્તુત લાગવાથી ‘અનસૂયા’ પ્રસંગોચિત પસંદ કર્યું છે. સ્ત્રીજગતમાં દરેક સ્તર પર અપાર પ્રગતિ આવી છે, ભલભલા શિખરો સર કર્યો છે જેની આપણને ભરપૂર ખુશી છે. સ્ત્રીના વધતા જતા આત્મવિશ્વાસનું દર્શન અમને ‘સેવા’માં અને આસપાસ હરઘડી થતું રહે છે. છતાં ગંભીરતાથી ઘણું વિચારવાનું છે, રખેને હાંસલ કરેલી પ્રગતિ જોખમમાં ન આવી જાય તેની ચિંતા છે. આ પુસ્તિકાના આગલા ભાગમાં —બદલાતા સમાજમાં, લોકસંચારના માધ્યમોમાં, શિક્ષણજગતમાં, વ્યવસાયી દુનિયામાં, ઇતિહાસ-પુરાણોની આરસીમાં —સ્ત્રીનું રૂપ કેવું છે તેનો નિર્દેશ કર્યો છે. આ છેલ્લું પ્રકરણ છે જે ખાસ વિચારવા જેવું છે તેથી અહિં મૂક્યું છે.

-મનાલી શાહ

ગાંધીયુગમાં સ્ત્રીપરિવર્તનક્ષેત્રે: સ્ત્રી

ભારતની સ્ત્રીઓના સદનસીબે આ ભૂમિ પર ગાંધીયુગના અવતારે દેશની આઝાદીની સત્યાગ્રહની લડતમાં સ્ત્રીઓનો સાથ લીધો. ગાંધીજીએ કોંગ્રેસી સાથીઓને સમજાવ્યું કે “અહિંસા પર રચાયેલી જીવનની યોજનામાં જેટલો અધિકાર પુરુષને પોતાનું ભાવિ ઘડવાનો છે તેટલો જ અધિકાર સ્ત્રીને તેનું પોતાનું ભાવિ ઘડવાનો રહેલો છે. સામાજિક આચારના નિયમો એકબીજાની જોડે હળીમળીને સલાહ-મસલત કર્યા પછી જ ઘડવા જોઈએ., એ કદી ઠોકી બેસાડયા નહીં. પુરુષો સ્ત્રીઓ સાથેના પોતાના વર્તનમાં આ સત્ય કેમ સમજતા નથી ! પોતે સ્ત્રીઓના મિત્ર અને સાથી છે એમ માનવીને બદલે એમણે પોતાને સ્ત્રીઓના શેઠ અને માલિક માન્યા છે”.

ગાંધીજીએ સ્ત્રીઓને દેશની લડતમાં જોડીને અને આશ્રમમાં તેમને સમાન હક અને સ્વતંત્રતા આપીને સ્ત્રીઓનું સમાજમાં કેવું સ્થાન હોવું જોઈએ તેનો સર્વોત્તમ સાક્ષાત નમૂનો રાષ્ટ્રને પૂરો પડ્યો છે.

“આપણાં સમાજમાં જો કોઈ નિરાશા પામ્યા હોય તો તે સ્ત્રીઓ છે. અને સ્ત્રીઓ નિરાશા પામી છે તેથી જ આપણું અધ:પતન થયેલું છે. પુરુષની કુદ્રષ્ટિથી સ્ત્રીઓનું રક્ષણ કરવા સારું પડદો ઈલાજ નથી, પણ પુરુષની પવિત્રતા એ ઈલાજ છે...સ્ત્રી-પુરુષ વચ્ચે જે ભેદો કુદરતે મૂક્યાં છે ને જે નરી આંખે જોઈ શકાય છે એ સિવાયના કશા ભેદ મને માન્ય નથી. જો હું સ્ત્રી હોત તો જરૂર સ્ત્રી ને પોતાનું રમકડું માનનારા પુરુષની સામે હું બંડ કરત...”

- ગાંધીજી

આપણે સ્ત્રીને હવે સમાજગોખમાં સ્થિર કરીને બેસાડી રાખવી છે કે મનુષ્યરૂપે સમાજમાં વિના સંકોચે પ્રસન્નતાથી હરતી ફરતી કરવી છે? આ સવાલ છે. ઘરના કામકાજમાં જેમ આત્મવિશ્વાસથી, હોશથી ભાગ લે છે, તેમ સમાજના કામકાજમાં પણ ભાગ લેતી થાય તથા સ્ત્રી-પુરુષ બંને સ્વાભાવિક સહજવન માણી શકે તેવું વાતાવરણ ઘડવું છે. આજે આ ધ્યેય સમાન્ય સ્ત્રી માટે દૂર-સુદૂર ન રહેવું જોઈએ. પણ થયું છે એવું કે આજ સુધી ઘરમાં-શાળામાં સમાજમાં સ્ત્રીને સ્ત્રી તરીકે જ શિક્ષણ-સંસ્કાર અપાય છે. તેથી કરીને સ્ત્રીમાં સ્વભાવગત કેટલીક નબળાઈઓ જડ બની છે.

સ્ત્રીની સ્વભાગત નબળાઈઓ

પુરુષનિર્ભરતા

આ સ્ત્રીની મુખ્ય નબળાઈ છે, તેથી જ તેને સંરક્ષણ જોઈએ છે. સ્ત્રીને આજે જે સ્વતંત્રતા છે, એ પણ, સુરક્ષિત સ્વતંત્રતા છે. સ્ત્રી રક્ષણાકાંક્ષી છે તેથી જ સ્ત્રીના જીવનમાં એક માત્ર શોધ પુરુષની શોધ છે. પુરુષના જીવનમાં સત્યની શોધ, પ્રેમની શોધ, વીરતાની શોધ છે; જ્યારે સ્ત્રીના જીવનમાં આમાંની એકેય શોધ જાણે વાસ્તવિક નથી. હરિશ્ચંદ્રે પોતાના સત્ય માટે તારામતિને કહ્યું: ‘આ તલવારથી તારી ગરદન ઉતારવી પડશે,’ હરિશ્ચંદ્ર સત્યવાદી સત્યનિષ્ઠ ગણાયો. તારામતિ પતિનિષ્ઠ જ રહી. એથી આગળ એની કોઈ નિષ્ઠા નહીં ?

સ્ત્રીહૃદયમાં પુરુષ માટે અપાર નિષ્ઠા છે. સીતામાં નિષ્ઠા છે. જે બધી મહાન સતીઓ થઈ ગઈ તે બધામાં ભરપૂર નિષ્ઠા હતી. નિષ્ઠા સારું એ પોતાના પ્રાણ દઈ શકે છે. જેમ ગુલામ પોતાના માલિક માટે જાન આપી દે. જેમ પન્ના દાઈ માલિકના બેટાને બચાવવા સારું પોતાના દીકરાનું બલિદાન દેવા તૈયાર હતી. આમાં નિષ્ઠા છે. તેને પ્રેમ કહી શકાય ખરો? કાયા અને કમજોર દિલમાં પ્રેમ ટકી શકે ખરો? એવો મુદ્દો દાદા ધર્માધિકારીએ ઉઠાવ્યો છે. તે કહે છે: ‘સ્વતંત્રતા વિના પ્રેમ પાંગરી જ ન શકે’.

વળી, પુરુષનિષ્ઠાને કારણે સ્ત્રીના જીવનમાં વિવિધ મનુષ્ય સંબંધનો પણ વિકસી શકતા નથી. બે જ સંબંધો: પત્નિનો સંબંધ અને માતાનો સંબંધ આ સિવાય અન્ય મનુષ્યસંબંધો જેમ કે મિત્રતાનો સંબંધ સ્ત્રીના જીવનમાં અવિકસિત રહ્યો છે.

શરીર રચનાનો ડર

સ્ત્રીનો બીજો ડર પોતાની શરીર રચનાનો છે. તેના શરીરનો ઉપયોગ તેની ઈચ્છા વિના કરી શકાય છે, જેનું પરિણામ સ્ત્રીને ભોગવવું પડે છે, પુરુષ છૂટી જાય છે. પરંતુ હવે સ્ત્રીએ બળાત્કારનો ભય છોડવો પડશે. તેણે પોતે જ પહેલાં તો મનથી ઠરાવી લેવું પડશે કે બળાત્કારથી સ્ત્રી ભ્રષ્ટ થતી નથી.

અનિચ્છા છતાં માતૃત્વ લાદવામાં આવે તેને માતૃત્વ કહેવું? સ્ત્રી જીવનમાં માતૃત્વ એ સંસ્કૃતિનું ગૌરીશંકર કહેવાય છે. પરંતુ એ માતૃત્વ કયુ? સ્વેચ્છા પૂર્વકનું માતૃત્વ. બળાત્કારનું માતૃત્વ એ અભિશાપ છે, વરદાન નથી.

સ્ત્રીના જીવનમાં જ્યારે બ્રહ્મચર્યની પ્રતિષ્ઠા સ્થાપિત થશે ત્યાર પછી માતૃત્વ એની લાચારીનું કારણ નહીં બને. ત્યારે માતૃત્વ એનો વિશેષાધિકાર બનશે. માતૃત્વને લઈને એવી આત્મનિર્ભરતામાં વાંધો નહીં આવે.

દેહાત્મવાદ

લગભગ તમામ સ્ત્રીઓની ત્રીજી એક નબળાઈ એ છે કે તે પોતાના શરીરને, રૂપને ધન માને છે. સ્ત્રીએ સુંદર હોવું આવશ્યક છે. શા માટે ભલા? પુરુષને રીઝવવા? કન્યા રૂપવાન ન હોય તો મુશ્કેલી આવે. રામચંદ્રજી, શ્રીકૃષ્ણ, જવાહરલાલજી, વિવેકાનંદ જેવા વીરપુરુષો સુંદર હતા. સ્ત્રી પણ હોય, તેમાં ડરવાનું શું? ડરવાનું કારણ એ કે રૂપને તેણે ધન માન્યું. એક વાર દૈહિક રૂપને ધનમૂડી માન્યાં એટલે તેને લૂંટાવા ન દેવું, જાળવી રાખવું તેવો ખ્યાલ જન્મે છે. સ્ત્રીમાં પુરુષ કરતાં દેહાત્મવાદ વિશેષ છે તેથી તે મનુષ્યને બદલે ચીજ-વસ્તુ- ઘરાણું બની જાય છે.

સ્ત્રીની મનુષ્ય તરીકેની મુલ્ય પ્રતિષ્ઠા

જો સ્ત્રીનું મનુષ્ય તરીકેનું મુલ્ય પ્રતિષ્ઠિત થતું નથી તો એમાં નથી તો એમાં નથી તેની પ્રગતિ કે નથી સમાજની પ્રગતિ એ ખચિત માનજો. સ્ત્રીને ફરી પાછી ઘરમાં કેદ થવું પડશે. તે પોતે જ સામે ચાલીને માંગણે કે મને ઘરમાં જ રાખો.

આજના યુવાન બહેનો માટે આ જ તો તાતો પડકાર છે. ખરેખર તો ગાંધીયુગના ભારતમાં સ્ત્રીઓ માટે આ જ ખરો મોકો આવેલો છે. શસ્ત્રનો જમાનો ગયો, શારીરિક બળનો જમાનો ગયો. સ્ત્રીઓએ શારીરિક શક્તિથી ભિન્ન તેવી શક્તિ વડે મનુષ્યત્વના મૂલ્યો સંસ્થાપિત કરવા જોઈશે. ગાંધીજીએ જેમ આખી પ્રજાને શસ્ત્રનો ડર છોડાવ્યો તેમ સ્ત્રીઓએ પુરુષનો ડર છોડવો રહેશે. આ પ્રયાસ કેવળ સ્ત્રીઓએ જ નહીં, પણ પુરુષોએ પણ તે ડર છોડાવવામાં મદદ કરવી જોઈશે, અને કહેવું પડશે કે “અમારાથી ન ડરો. અમે જંગલી વરુ નથી કે તમારા શરીર ખાઈ જઈએ”.

સદભાગ્યે સ્ત્રી-પુરુષ વચ્ચે દુશ્મનાવટ નથી. એકબીજા માટે નૈસર્ગિક પ્રેમ છે, અનન્ય એવું ખેંચાણ છે. બંને સહજવન માટે સજાર્યા ન હોત તો ભગવાને એક જ ઘરમાં છોકરા છોકરીને સાથે જન્મ આપ્યો ન હોત. પણ ઉપર જણાવ્યા તે સઘળાં સ્ત્રીપુરુષના માનસિક વલણો સહજવનમાં રુકાવટ લાવે છે.

સમાજ વિચારે જ વિચારે

આ બાબતમાં કેટલીક બાબતો પર વિચાર કરવો પડશે:

શું તમામ સ્ત્રીઓ માટે પરણવું ફરજિયાત છે ?

શું તમામ સ્ત્રીઓએ માતા પણ બનવું જ જોઈએ ? જેની ઈચ્છા ન હોય તેને પણ સરળતાથી જીવન વિતાવવાની સમાજમાં અનુકૂળતા ન હોવી જોઈએ ?

ભલે બધી સ્ત્રીઓ પરણે, ભલે બધી સ્ત્રીઓ માતા બને, પણ લગ્નજીવન અને માતૃત્વની લાચારીભરી આકાંક્ષાઓ છોડવી જોઈએ. સમાજે પણ કેટલાક મૂલ્યો વિચારવા પડશે:

૧. સ્ત્રીઓ સૌભાગ્યની આકાંક્ષા છોડે, માતૃત્વની આકાંક્ષા છોડે, તેની લાચારી છોડે.

૨. શરીર અને રૂપ મૂડી છે એ સ્ત્રીસંસ્કાર જવા જોઈએ.

૩. બળાત્કારથી ભ્રષ્ટ થવાતું નથી.

૪. બળાત્કારથી માતૃત્વ આવી પડે તે પાપ નથી.

૫. બળાત્કારને કારણે થયેલ સંતતિ અપવિત્ર નથી, સમાજની સંપત્તિ છે.

આ બધાં મૂલ્યોને સમાજ અને ખાસ કરીને સ્ત્રીઓ સ્વીકારશે ત્યારે સ્ત્રી મનુષ્યત્વ પામશે અને સમાજજીવન સોળે કળાએ ખીલશે. આજનાં શિક્ષિત યુવાન યુવતિઓ બંનેના આ યુગનો પડકાર છે.

ખેડૂતોની સ્વયંભૂ કૂચ... નાસિક થી મુંબઈ..

તા. ૧૨મી માર્ચ ૨૦૧૮ના નાસિકથી મુંબઈ ૧૮૦ કિલોમીટર પગેચાલીને મહારાષ્ટ્રના ૪૦,૦૦૦ ખેડૂતોએ સામુહિક કૂચ કરી. તેમની માંગણીઓમાં બિનશરતી લોન માફી, ખેત પેદાશો પર લઘુત્તમ ટેકાનો ભાવ મળે અને ખેડૂતો માટે પેન્શન યોજના લાગુ કરવી તે હતી. આ સખત મહેનતનું કામ કરતાં ખેડૂતોમાં ગરીબમાં ગરીબ આદિવાસી મહિલાઓ આ કૂચમાં મોટી સંખ્યામાં જોડાયા હતાં.

આ હજારોની સંખ્યાની ખેડૂતોની કૂચ જ્યારે નાસિકથી ૬ માર્ચે શરૂ થઈ ત્યારે તેના મોખરે હતાં ૬૦ વર્ષના રૂકમાબાઈ બેન્ડકુલે જે દિન્દોરી તાલુકાના દંડગાવ ગામના હતાં... જોઈએ તો, તે તો હાથમાં લાલ ફ્લેગ સાથે જુસ્સાભેર નૃત્ય કરતાં હતાં. બીજા હજારો આવા રૂકમાબાઈ જેવા ખેડૂત બહેનો પોતાનાં ઘર-બાર છોડીને જોડાયા હતાં. દાદીઓ સાથે તેમનાં પોતરા-પોતરીઓ ય જોડાયા હતાં ને... એકલા ક્યાં મૂકાય ગામમાં ? આટલા ધોમધકતા તાપનીય પરવા કર્યા વગર ઉઘાડા પગે કમદથી કદમ મિલાવતા બસ ચાલ્યે જ જતાં હતાં પોતાની મંજિલ ભણી...

આ તો એક સ્વયંભૂ કૂચ હતી...

આદિવાસી મહિલા ખેડૂતો તેમાંય ખાસ નાસિક, પાલઘર, દહાણુ, અહમદનગર, મરાઠાવાડ, વિદર્ભનાં મોટી સંખ્યામાં આ સ્વંયભૂ કૃષ્યમાં જોડાયા હતાં. આ ખેડૂતો પાસે નાની પારિવારિક જમીનનો ટુકડો હોય છે. આથી તેમનાં મોટા ભાગનાં ખેડૂતો બીજાનાં ખેતરોમાં ખેતમજૂર તરીકે કામ કરતાં હોય છે. આ એક અઠવાડિયાની કૃષ્ય એટલે કે, તેમની મહિનાની આવકનો ચોથો ભાગ ગુમાવ્યો ! પણ તે પોતાના હકના ભોગે નહીં... તે પણ કૂરબાન કર્યો...!

પીપલ્સ આર્કાઈવ ઓફ રૂરલ ઇન્ડિયાના સ્થાપક તંત્રી પી.સાંઈનાથના મતે ખેતીના મોટા ભાગનાં કામો વાવણી, લણણી, શ્રેશીગ, પાકને ખેતરથી ઘરે લાવવા-લઈ જવાનું કામ, ફૂડ પ્રોસેસિંગ, પશુપાલન વિગેરે જેવા કામો બહેનો કરે છે પરંતુ, તેની સામે આ બહેનોનો કાનૂની દરજ્જો જોઈએ તો, તેમનાં જમીન માલિકીના અધિકારોને નકારવામાં આવે છે તેમને “ખેડૂત” તરીકેનો દરજ્જો નથી મળતો !

આ કૃષ્ય અખિલ ભારતીય કિસાન સભા દ્વારા આયોજીત કરવામાં આવી હતી. તેમના અધિકારોની માંગ માટેની આ કૃષ્ય હતી. જંગલ અધિકાર અધિનિયમ ૨૦૦૬ના અમલીકરણની પણ માંગ હતી. આ અધિનિયમ પ્રમાણે દાયકાઓથી જેમણે જ્યાં ખેતી કરી છે તે જમીનની માલિકી તે જે-તે ખેડૂતની થશે.

આ કૃષ્યમાં જોડાયેલાં થોડા મહિલા ખેડૂતોની વાત જોઈએ તો...

૧૦ વર્ષના પૌત્ર સાથે ૬૭ વર્ષના સુશીલાબહેન નાગલે આ કૃષ્યમાં જોડાયા હતાં. શું કરે ? તેમનાં છોકરો-વહુ ખેતમજૂર તરીકે કામ કરે અને બે એકરની પારિવારિક જમીન પર ડાંગર ઉગાડવાનું કામ કરે છે.. એ તો ગામ બહાર કામ કરવાં ગયેલાં. પોતાના બીજા પોતરાને સગાને ત્યાં મૂકીને આવ્યા અને આ પોતરો થોડો તોફાની- કોઈના સાચવે.. એટલે પોતાની સાથે લઈને આવ્યા અને આ મારી પારિવારિક તકલીફના લીધે હું કંઈ કૃષ્યમાં ગેરહાજર રહું ?

ના.... રે.. કોઈ સવાલ જ નહીં ને...

આખી કૃષ્ય દરમ્યાન મારો પોતરો સમર્થ મારી સાથેને સાથે ચાલ્યો છે. માત્ર એક વાર રડ્યો... મને બહુ ગૌરવ છે આનું...

અમે અમારું જે છે તે મેળવીને જ જંપીશું... અમે દાયકાઓથી જે જમીન ખેડીએ છીએ તેના માલિક થઈને જ જંપીશું... સુશીલાબહેનના સાથે કુસુમબહેન અને ગીતાબહેન મુંબઈના આઝાદ મેદાન પર જોશભેર બોલતાં હતાં. અમને કોઈ શોખ નથી કે આ બળબળતા તડકામાં આટલું ચાલીએ પણ, આ તો અમારા હકની વાત છે...

સવિતાબહેન લિલકે ૪૦ વર્ષનાં છે જે પોતાનાં ઘર-બાર-ખેતર છોડીને પોતાના પતિ સાથે કૃષ્યમાં જોડાયા છે તે કહે કે, અમારા પાસે ત્રણ એકર જમીન છે તેના ઉપર મગફળી અને ઘઉંનો પાક લઈએ છીએ. મારા મનમાં તો કાયમ એક ડર રહ્યાં કરે છે કે,

મારી જમીન છિનવાઈ નહી જાય ને? કારણ કે, અમારા ગામની બાજુનાં ગામમાં જંગલ અધિકારીઓ એ ત્યાંના ખેડૂતોની જમીન ઉપર ઝાડ રોપ્યાં છે. અમારે આ જંગલ અધિકારીઓની દયા પર નથી જીવવું...

વરલી આદિજાતીના લોકો કે જે, શાહપુર તાલુકાના અઘાઈ ગામના થાણામાં આવેલાં છે ત્યાંના મથુરાબહેન જાધવ ત્રીજા દિવસે રેલીમાં જોડાયાં ને ત્યાંથી મુંબઈ ચાલતાં જતાં ચાર દિવસ લાગ્યાં... કહે કે, મારે તો દવાઓ લેવી પડી કારણ કે, મારા પગમાં બહુ તાણ આવતી'તી. આ આદિવાસી ખેડૂતો મોટા ભાગે ડાંગર વાવે... અને આ ડાંગરને પુષ્કળ પાણી જોઈએ. સિંચાઈનો અભાવ એટલે વરસાદ ઉપર જ આધાર રાખવાનો.

વરલી આદિજાતીના શાંતાબાઈ વાઘમરે આંખેગાવ ગામના છે. તેમને મતે ખેતી હવે અનિયમિત વરસાદના લીધે વધુને વધુ મુશ્કેલ બની રહી છે.

કોળી મહાદેવ જાતિના સિંધુબાઈ પાલવે ૫૦ વર્ષના છે જે સુરગાના તાલુકાના કરવદથી આવેલાં તે તો બહુ ચિંતિત હતાં કેમ કે, તેમના ત્યાં 'રીવર પ્રોજેક્ટ' ખેડૂતોની જમીનો ને સ્થળાંતર કરવું પડશે.. તેમણે ઉમેર્યું કે, કિસાન સભાના અશોક ઘવાલે મને કહ્યું હતું કે, ભવિષ્યમાં સરકાર પાણી લઈ શકે જેનાથી કેટલાંય ગામો ડૂબી શકે તેમ છે.

૧૧મી તારીખની મધરાતે જોયું તો, ૬૫ વર્ષના કમલાબહેન ગાયકવાડ કોળી મહાદેવ આદિવાસી છે જે પેઈનકીલર્સ લઈ રહ્યાં

હતાં... તે હસીને કહે, હવે આના સિવાય બીજો કોઈ રસ્તો નથી નાસિકના દિન્દોરી ગામથી છેક ઉઘાડા પગે ચાલતાં મુંબઈ સુધી આવ્યાં હતાં..

તો, આટલી મોટી ખેડૂતોની સ્વયંભૂ કૂચને આપણે કેવી રીતે નજરઅંદાજ કરી શકાય? આ જ ખેડૂતો છે જે દેશના કામદાર વર્ગનો મોટામાં મોટો વર્ગ છે. જે આ કૂચથી ઘણું બધું કહી જાય છે...

ખેડૂત હશે તો આપણો દેશ જીવશે..

આ ખેડૂતોનાં કામના પ્રશ્નો હલ થાય તે જ આશા છે...

□

આપનું બેંક ખાતું હવે સુરક્ષાનો આધાર

પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વીમા યોજના	પ્રધાનમંત્રી જીવન જ્યોતિ વીમા યોજના
વાર્ષિક પ્રીમીયમ ૧૨ રૂપિયામાં ૨ લાખ રૂપિયાનો દુર્ઘટના વીમો	વાર્ષિક પ્રીમીયમ ફક્ત ૩૩૦ રૂપિયામાં ૨ લાખ રૂપિયાનો જીવન વીમો
સર્વ બચત બેંક ખાતા ધારકો માટે જેમની ઉંમર ૧૮ થી ૭૦ વર્ષ છે.	સર્વ બચત બેંક ખાતા ધારકો માટે જેમની ઉંમર ૧૮ થી ૫૦ વર્ષ છે.

વીમામાં દુર્ઘટના પ્રેરિત સ્થાયી વિકલાંગતા પણ સમાવિષ્ટ	કુદરતી રીતે મૃત્યુ થાય ત્યારે આપના વારસદાર ને આ વીમા ની રકમ મળશે.

વીમા મુદત , વાર્ષિક : ૧ જુન થી ૩૧ મે

- પ્રીમીયમ રકમ ખાતા ધારકના બચત ખાતાથી બેંક દ્વારા "ઓટો ડેબીટ" સુવિધાના માધ્યમથી.
- કોઈ પણ વ્યક્તિ ફક્ત એક બચત ખાતા દ્વારા જ આ યોજના માટે પાત્ર બનશે.

કોઈ પણ પ્રકારની સરકાર દ્વારા માન્ય કરેલ સબસીડી મેળવવા માટે સેવા બેંક માન્ય હોવાથી આપની આધાર કાર્ડ ની માહિતી વહેલી તકે સેવા બેંકમાં જમા કરાવી દેવા વિનંતી. તત્કાલ આપની નજીકની શ્રી મહિલા સેવા સહકારી બેંક ની શાખા કે બેંક સાથીનો સંપર્ક કરો.

શ્રી મહિલા સેવા સહકારી બેંક લી.

મુખ્ય શાખા :

૧૦૯, સાકાર-૨, ટાઉન હોલ સામે, એલીસબ્રીજ, અમદાવાદ- ૩૮૦ ૦૦૬.

ફોન : ૨૬૫૮૧૬૫૨ , ૨૬૫૮૧૫૯૭

વાતાવરણની અસર

વાતાવરણમાં ઋતુ પ્રમાણે બદલાવો દેખાય છે ને તેની અસર લોકો પર વધુ પડે છે. વર્ષ દરમ્યાન ત્રણ ઋતુ જોવા મળે છે શિયાળો, ઉનાળો અને ચોમાસુ. એમાં પણ, બારેમાસ ગરમીનું પ્રમાણ ખૂબ વધી ગયું છે ને તેના લીધે બીજી ઋતુનો ખ્યાલ જ નથી આવતો. પહેલા તો કેટલી ઠંડી પડતી ચાર મહિના સળંગ ઠંડી રહે તે ખબર રહેતી કે આ શિયાળાની ઋતુ ચાલે છે. ને હવે તો બસ થોડો ઠંડીનો ચમકારો દેખાય ને કહેવાય શિયાળો. એવી જ રીતે વરસાદની સીઝનમાં પણ એવું જ થઈ ગયું છે પહેલા તો ધોધમાર વરસાદ સળંગ ત્રણથી ચાર મહિના આવતો ને હવે માંડ થોડા ઝાપટા જેવો વરસાદ પડે. વરસાદ ઓછો પડવાથી પાણીના સ્તર સાવ નીચા ઉતર્યા છે. જેથી પાણી પણ ઓછું મળે છે ને ઘણી વાર સાવ ખરાબ પાણી આવવાથી ઘણા બધા પાણી જન્ય રોગો ફેલાવા લાગે છે.

હમણાં હું ને કપીલાબહેન વિસ્તારમાં ગયા હતા. લવાજમ લેવા ને બહેનોના ખબર પૂછવા. ત્યાં ચંદાબહેનના ઘરે ગયા તો ચંદાબહેન તો ખાટલો ઢાળીને સુતા હતા. મેં પૂછ્યું કેમ સુતા છો ચંદાબહેન? માથેથી ગોદડુ ઉઘાડતા ઢીલા અવાજે બોલ્યા, શું કહું કોકિલાબહેન આ તાવે તો મારા હોથા કાઢી નાખ્યાં. કાલે કચરા-પોતા કરવા ગઈ હતી તે માંડ માંડ ઘરે પુગી હાલવાના હોસ નહોતા. બે દી થી શરીરમાં કળતર તુટ થાય છે ને શરદી પણ બહુ થઈ ગઈ છે, માથું ભારે ભારે લાગે છે, ટાઢ વાઈને તાવ આવી ગયો છે. ઘરે આવી બામ માથે ને છાતી પર ઘસી, થોડા તુલસીના પત્તા, આદુનો ટુકડો અને મરી ખાંડીને ઉકાળો બનાવી પીધો હતો. એટલે થોડો આરામ છે. પણ કઈ કામ કરવાની મરજી નથી થાતી એટલે સુતી છું.

સામેથી આવ્યા હસુમતીબહેન. એ પણ વાતમાં જોડાઈ ગયા ને કહે, કોકિલાબહેન હમણાં તો કેવો વાયરો છે તે ઘરે ઘરે માણસ ખાટલામાં પડ્યા છે. વિસ્તારમાં ઉલ્ટી, તાવ, બી.પી., ચક્કરના પ્રશ્નો બહુ વધ્યા છે. ઘણી જગ્યાએ બહેનો બેભાન પણ થઈ જાય છે. દવાખાનામાં પણ બધે ભીડ ભીડ દેખાય છે. બાળકોને પણ તાવને લીધે ઓળી અછબડાં નીકળ્યાં છે. બહેનો તો ઘર સંભાળે, બાળકો સંભાળે કે કામ કરવા જાય. એવા પૈસા પણ નથી હોતા કે દવા લાવી શકે. એટલે જે કાઈ ઘરગથ્થું ઉપચાર કરીને શરીર હાકે છે.

હસુમતીબહેનની વાત સાંભળતા જ આગેવાન રાધાબહેન આવ્યાં ને બીડી કામદાર બહેનોની વાત કરવા માડ્યાં. કહે, આપણા રંભાબહેન ખરા ને તેમને પણ ઓચિંતા દાખલ કરવા પડ્યા. કપિલાબહેન કહે કેમ એમને શું થયું? આ હમણાં થોડી ઠંડી-ગરમી જેવું વાતાવરણના લીધે એમને પહેલા ઉલટી થઈ, બે-ચાર દિવસ તાવ આવ્યો. કેટલાય દિવસથી ખાવાનું ભાવતુ નથી. કહે, ઘરે કેટલીય જાતના ઉકાળા કરી પીધા પણ કાઈ

ફેર પડ્યો નહીં. નજીકના દવાખાનેથી દવા લીધી તોય આરામ ના આવ્યો. ને પછી મોટા દવાખાને લઈ ગયા. તે હું તેમની ખબર કાઢવા ગઈ હતી. ખાટલો ચડતો હતો ને કહે કે ડોક્ટરે લોહીનો રીપોર્ટ કર્યો તો તેમા ટાયફોઇડ કહ્યું. ડોક્ટરે અનાજ ખાવાની ના પાડી છે. કારણ કે શરીરમાં અશક્તિ આવી ગઈ છે અને મોઢામાં ચાંદા પડી ગયા છે એટલે. મેં કહ્યું આટલું થયું ત્યાં સુધી કેમ ધ્યાન નથી કરતાં તો કહે બેન આમા શું એ તો થાય, ને મટે. દેશી ઉકાળા ને દવા પી લઉં એટલે આરામ થઈ જાય. પણ શરીરમાં તાકાત ઓછી થઈ ગઈ છે. ને જેને લીધે કાલે બીડી બનાવીને આપતા જતી હતી તે રસ્તામાં ચક્કર આવ્યાને પડી ગઈ હતી.

ત્યાં કાન્તાબહેન આવ્યા તે કહે આવી જ હાલત મારી છે. કડિયાકામે ગઈ હતીને રેતીની થેલી માથે ઉપાડીને બીજે-ત્રીજે માળે ચઢાવતી હતી. એકદમ આંખે અંધારા આવી ગયા ને શરીરમાંથી પાણી છૂટવા લાગ્યું શરીરમાં કળતર થવા માડ્યું ને મારે કામ મુકીને ઘરે આવવું પડ્યું. ઘરે આવીને નગોડના પાનનો ઉકાળા સાથે બામ અને અજમો નાખીને નાસ લીધો એટલે થોડી રાહત થઈ.

કપિલાબહેન કહે આ બધી અસર હવામાનની છે સીઝન બદલાય એટલે તેની અસર જોવા મળે પણ આપણે તરત જ ધ્યાન કરવું પડે જેથી વધારે બિમાર ના થવાય.

અમદાવાદમાં પોલ્યુશનનું પ્રમાણ ધીમે-ધીમે વધવા માડ્યું છે. આના માટે આપણે સહુ જવાબદાર છીએ. આપણે આપણી નવી પેઢીને શું વારસો આપીને જઈશું? આવું ખરાબ વાતાવરણ, રોગો-નવા નવા? આ પ્રમાણ ખતરનાક ના બને તે આપણે સહુએ જોવાની જરૂર છે. માટે જ એક વાક્ય મગજમાં રાખવું, અને તેનો અમલ કરવો તે છે;

“વાપરો વિચારીને”...

- ગોમતી

રમીલાની નોંધપોથીના ટાંચણ

વૈશ્વિક તાપમાનની માણસો પર થતી અસરો

આખી દુનિયામાં વૈશ્વિક તાપમાનના કારણે નવાનવા રોગ પેદા થાય છે. અમદાવાદ શહેર પણ તેમાંથી બાકાત નથી ! અને થયું કે, ચાલને, થોડા બહેનો ને મળીને વધુ વિગતો લઉં.. અને હું પહોંચી વિસ્તારમાં.. બહેનો કહે કે, આજ કાલ તો માથાનો દુઃખાવો થાય છે. હાથ-પગ તૂટે છે. તાવ આવે છે. ગળામાં દુઃખે આંખમાં બળતરા થાય છે. બહેનોને આ બધું થાય તો ક્યાંથી દવા લાવો છો? તો એકી સાથે બોલવા લાગ્યા કે, બેન અમે તો રાત્રે સુતી વખતે ઊકાળો બનાવીને પીએ. આદુ, તુલસી, કાળામરીનો ઊકાળો બનાવીને ગાળીને પી લઈએ છીએ.

નીશાબહેન કહે, એક ચમચી હળદર, ૧ ચમચી ધી ગરમ કરી દૂધ વધારવું ને નવશેકુ ગ્લાસ ભરીને પી લઉં એટલે આરામ થઈ જાય. એમની વાતમાં સૂર પુરાવતા ઈનાબહેન કહે હળદર અને લવિંગ દૂધ સાથે ઊકાળીને પીવાથી રાહત રહે છે. ઈનાબહેનના ઊકાળાની વાત સાંભળી તો શબનમબહેન કહે હા યે તો એકદમ સચ બાત હૈ. હલ્દીવાલા દૂધ પીતે હી ખાસી મે સુધાર આ જાતા હૈ. મે તો મેરે બચ્ચે કો ભી એસા હી દૂધ બનાકે પીલાતી હૂં.

જશોદાબહેન તાવ આવે છે એટલે આદુ તુલસી અજમો દૂધમાં નાખી ઊકાળી હળદર નાખીને પીવું છું.

શારદાબહેન કહે હું તો, આદુ, સૂંઠ, ગંઠોડા, કાળામરી, ગોળ, ઘીમાં સેકીને હલવો બનાવીને તેની નાની-નાની ગોળી બનાવી ખાંસી આવે એટલે મોઢામાં રાખુ છું.

રાત્રે સૂતા બહુ જ ખાંસી આવે એટલે નાનો મીઠાનો ગાંગડો મોઢામાં રાખીને સૂઈ જાવ તો પણ, રાહત થાય છે.

જમનાબહેન કહે કે તાવ આવે તો ગાંધીના ત્યાંથી કડવું-કરિયાતું લાવીને તેને રાત્રે પલાળીને સવારે ઉકાળો બનાવી ગાળીને ઠંડુ પાડી પી લઉં છું.

જોહરાબહેન કહે આદુનો રસ, ગોળ અને થોડુ પાણી નાખી તેનો માવો બનાવી ને ચાટવાથી રાહત થાય છે. મોટાભાગના બહેનો અરડુસી, તુલસી, આદુનો ઉકાળો બનાવી પીવે છે. આવા ઘરગથ્થું ઉપચારથી ઘણી રાહત રહે છે.

આજની ભણેલી ડોશીમાનું વૈદ્ય

શરદી, ઊધરસ, શ્વાસ

- પાણી, પ્રવાહી પીતા જ રહો, ગરમ પાણી પીઓ, સૂઈવાળું ગરમ પાણી શ્રેષ્ઠ છે.
- ગરમ પાણીની વરાળનો શ્વાસ લો.
- બહારની ધૂળથી દૂર રહો. ઓરડાની બારીઓ બંધ રાખો.
- વિટામીન ડી, લસણ, આદુ. ખોરાકમાં લો.
- હલકી સાવ, આદુની ચા પીઓ. અંદર મધ નાંખો.
- ગરમ સૂપ પીઓ.
- ઓશિકા માથા નીચે રાખી સૂઓ.
- શ્વાસાયન કરો અને શીખો: કપાલભ્રાતિ, લોમ-અનુલોમ

આ નહિ

- ફળનો રસ નહિ
- ખાટા-મીઠા ફળોનો રસ નહિ, ફળ પણ નહિ.
- કોફી નહિ
- કડક ચા નહિ
- સાવ ચત્તા પાટ સૂઓ નહિ
- ગળ્યું, તળેલું, ઠંડુ, વાસી જરાય ખાઓ નહિ
- રાત્રે પૂરું જમવાનું નહિ

Place to Send Subscription :

Shree Mahila SEWA Anasooya Trust

SEWA Reception Centre, Opp. Tilak Baug, Bhadra, Ahmedabad - 380001 (Phone : 255 06 444, 255 06 477)

Please Visit our website : www.anasooya.org Email : mail@anasooya.org, mahilasewatrust@vsnl.net

Printed and Published by NAMRATA BALI on behalf of Shree Mahila SEWA Anasooya Trust and Printed at Printwell, Celler, Deep Appartments, Shahpur Bahai Centre, Ahmedabad - 380 001 and Published from SEWA Reception Centre, Opp. Tilak Baug, Bhadra, Ahmedabad - 380001. Editor - NAMRATA BALI

અનસૂયા

22-3-2018

સેવા રિસેપ્શન સેન્ટર
ટિલક બાગ સામે, ભદ્ર,
અમદાવાદ - 380 001

